

4. 7. 2023

Veźměte, prosĭme, na vědomĭ, ťe text ělĀnku odpovĭdĀ platně prĀvnĭ ůpravě ke dni publikace.

Jak na vymezenĭ okruhu osob, kterĕm je sociĀlnĭ sluŹba urěena?

Proć je pro poskytovatele sociĀlnĭch sluŹeb dŮleŹitě sprĀvně stanovit okruh osob, kterĕm je sociĀlnĭ sluŹba urěena, tzv. cĭlovou skupinu? Je vhodně cĭlovou skupinu vymezit obecně, pozitivně nebo i negativně? Na tyto otĀzky si odpovĭme nĭŹe.

Pro sprĀvně vymezenĭ cĭlově skupiny musĭ mĭt poskytovatel sociĀlnĭ sluŹby (dĀle jen „poskytovatel“) urěitou pědstavu v tom, komu pěsně mĀ bŷt sociĀlnĭ sluŹba poskytovĀna. Webově strĀnky poskytovatelŮ a registr poskytovatelŮ sociĀlnĭch sluŹeb (dĀle jen „registr“) obsahujĭ mnoho pěkladŮ vymezenĭ rŮznĕch cĭlovĕch skupin. Někteřĭ poskytovatelě vymezĭ cĭlovou skupinu pouze pozitivně. Jinĭ poskytovatelě vymezĭ cĭlovou skupinu jak pozitivně, tak i negativně. Pozitivnĭm vymezenĭm cĭlově skupiny rozumĭme to, ťe uvedeme, pro koho je sociĀlnĭ sluŹba urěena, komu bude poskytovĀna. Negativnĭm vymezenĭm je, ťe uvedeme, komu sociĀlnĭ sluŹba poskytovĀna nebude. Obojĭ vymezenĭ, jak negativnĭ, tak pozitivnĭ, je vŹdy provedeno uvedenĭm urěitĕch definićnĭch znakŮ osob, kterĕmi mŮŹe bŷt mimo jině věk, pohlavĭ, mĭsto bydliŹtě. VŹdy musĭ bŷt definićnĭm znakem nepějznivĀ sociĀlnĭ situace.

NeŹ zaćne poskytovatel uvaŹovat o konkrětnĭm vymezenĭ cĭlově skupiny, musĭ mĭt nejdĭrĭve pědstavu, jakou sociĀlnĭ sluŹbu a komu ji chce poskytovat. Musĭ vědět, co chce dělat, mĭt vizi a svou pědstavu sdělit veřejnosti, zveřejnit svě poslĀnĭ. Od poslĀnĭ se totiŹ vymezenĭ cĭlově skupiny vŹdy odvijĭ. Chce-li napějklad poskytovat sociĀlnĭ sluŹbu odborně sociĀlnĭ poradenstvĭ, mohou do cĭlově skupiny spadat muŹi a Źeny bez věkověho omezenĭ. Bude-li chtĭt poskytovat sociĀlnĭ sluŹbu domov pro seniory, jiŹ z povahy těto sociĀlnĭ sluŹby je zřejmě, ťe cĭlovĀ skupina bude sice tvořena muŹi i Źenami, ale bude třeba uvěst minimĀlnĭ stĀřĭ těchto mŮŹu a Źen, tedy minimĀlnĭ věk, po jehoŹ dosaŹenĭ jim bude moci sociĀlnĭ sluŹbu poskytnout. TěŹko poskytovatel bude vysvětlovat, proć je sociĀlnĭ sluŹba domov pro seniory poskytovĀna muŹŮm i ŹenĀm starŹĭm 15 let, kdy uŹ samotně slovo senior je oznaćenĭm pro starŹĭ osoby. MĀ-li poskytovatel stanoven smysl a ůćel poskytovĀně sociĀlnĭ sluŹby, vyplyne z něj cĭlovĀ skupina. Samozřejmě, ťe někdy mŮŹe bŷt postup pěsně opaćnĭ, kdyŹ vĭ, jakěmu okruhu osob chce poskytovat pomoc a nĀsledně podle toho vybere vhodnĭ druh sociĀlnĭ sluŹby a dle toho urćĭ konkrětnĭ znaky osob spadajĭcĭch do cĭlově skupiny.

Definice cĭlově skupiny a jejĭ vĭznam

Proć mĀ urćenĭ cĭlově skupiny takovĭ vĭznam? Do poskytovĀnĭ sociĀlnĭch sluŹeb zasahuje stĀt pěstřednictvĭm prĀvnĭch pědpsĭŮ, a to zĀkonem ě. [108/2006](#) Sb., o sociĀlnĭch sluŹbĀch, ve zněnĭ pozdějŹĭch pědpsĭŮ (dĀle jen „zĀkon o sociĀlnĭch sluŹbĀch“) a vyhlĀŹky ě. [505/2006](#) Sb., kterou se provĀdějĭ některĀ ustanovenĭ zĀkona o sociĀlnĭch sluŹbĀch, ve zněnĭ pozdějŹĭch pědpsĭŮ (dĀle jen „vyhlĀŹka“). StĀt pěstřednictvĭm těchto prĀvnĭch pědpsĭŮ poskytovatelŮm uklĀdĀ mnoho povinnostĭ. Jednou z těchto povinnostĭ je i vymezenĭ cĭlově skupiny. JelikoŹ se jednĀ o prĀvnĭ pědpsy veřejněho prĀva, kterě jsou svojĭ povahou kogentnĭ, zĀvazně, poskytovatelě musĭ postupovat v souladu s nimi. Uvedeně prĀvnĭ pědpsy vŹdy obsahujĭ slovnĭ spojenĭ ve smyslu „*pro koho je sociĀlnĭ sluŹba urěena*“ nebo „*kterĕm je sociĀlnĭ sluŹba poskytovĀna*“ apod. Poskytovatelě tak majĭ povinnost cĭlovou skupinu vymezit vŹdy pozitivně, nikoliv negativně.

Zákon o sociálních službách obsahuje v § 88 písm. a) ustanovení, dle kterého musí poskytovatel zajišťovat dostupnost informací mimo jiné o okruhu osob, jimž poskytuje sociální službu. Ve standardu kvality č. 1 kritériu a) obsaženém v příloze č. 2 vyhlášky je uvedeno, že poskytovatel má písemně stanoven a zveřejněn okruh osob, kterým je sociální služba určena. Poskytovatel má dále povinnost stanovit si cílovou skupinu, učinit tak písemně a vymezení cílové skupiny zveřejnit a také zajišťovat, aby vymezení cílové skupiny bylo trvale dostupné.

Vymezení cílové skupiny a dostupnost informací o cílové skupině neslouží jen pro osoby hledající sociální službu, které díky této informaci snáze zjistí, zda je sociální služba určena právě jim. Je to přínosné i pro poskytovatele samotného. Zákon o sociálních službách mu v § 91 odst. 3 písm. a) dává možnost odmítnout uzavřít smlouvu o poskytování sociální služby s osobou, která nespadá do jím vymezeného okruhu osob uvedeného v registru. Na druhou stranu zákon o sociálních službách ukládá povinnost poskytovateli uzavřít smlouvu o poskytování sociální služby s každým žadatelem o sociální službu, pokud tomu nebrání důvody uvedené v § 91 odst. 3 zákona o sociálních službách, tyto důvody jsou následující:

„a) neposkytuje sociální službu, o kterou osoba žádá, a to i s ohledem na vymezení okruhu osob v registru poskytovatelů sociálních služeb,

b) nemá dostatečnou kapacitu k poskytnutí sociální služby, o kterou osoba žádá,

c) zdravotní stav osoby, která žádá o poskytnutí pobytové sociální služby, vylučuje poskytnutí takové sociální služby; tyto zdravotní stavy stanoví prováděcí právní předpis, nebo

d) osobě, která žádá o poskytnutí sociální služby, vypověděl v době kratší než 6 měsíců před touto žádostí smlouvu o poskytnutí téže sociální služby z důvodu porušování povinností vyplývajících ze smlouvy.“

V případě, že se na poskytovatele obrátí osoba s žádostí o poskytování sociální služby, která:

- náleží do poskytovatelem vymezené cílové skupiny,
- žádá o poskytnutí sociální služby, kterou poskytovatel poskytuje,
- její zdravotní stav nevylučuje poskytnutí sociální služby,

a současně

- v době posledních šesti měsíců osobě nevypověděl smlouvu o poskytování sociální služby, kterou osoba žádá,
- má volnou kapacitu,

pak poskytovatel musí s touto osobou uzavřít smlouvu o poskytování sociální služby. Pokud by tak neučinil, porušil by svoji povinnost plynoucí z ustanovení § 88 písm. i) zákona o sociálních službách a dopustí se přestupku dle § 107 odst. 2 písm. d) téhož zákona.

Na základě výše uvedeného je zřejmé, že náležité a přesné vymezení cílové skupiny má zásadní význam pro poskytovatele i osobu žádající o sociální službu. Víme odpověď na otázku, proč je správné vymezení cílové skupiny důležité. Nyní si odpovězme na to, jak na správné vymezení cílové skupiny? Nejdříve ale krátce popíšeme současný stav

Vymezení cílové skupiny v aktuální praxi

V zákoně o sociálních službách jsou v § 79 odst. 5 uvedeny náležitosti žádosti o registraci sociální služby. Jednou z těchto náležitostí jsou údaje o poskytované sociální službě, mezi které patří právě

okruh osob, pro které je sociální služba určena. Proto je třeba už před podáním žádosti dobře uvážit komu chce sociální službu poskytovat, protože pokud v registru nebude tento okruh osob dobře vymezen, bude například příliš obecný, nebude možné odmítnout žadatele o sociální službu, např. z toho důvodu, že sociální služba je poskytována ambulantní formou v budově, která není bezbariérová a žadatel, ač spadá do cílové skupiny, nebude moci využívat sociální službu, protože je upoután na invalidní vozík a do zařízení sociální služby se fakticky nedostane.

Poskytovatelé v praxi mnohdy cílovou skupinu určí velmi obecně a tento nedostatek se pak snaží napravit tím, že na svých webových stránkách nebo ve vnitřních pravidlech uvedou tzv. negativní vymezení cílové skupiny, ve kterém si určí, proč někomu nemohou poskytnout sociální službu, ačkoliv spadá do cílové skupiny uvedené v registru. Proto např. můžeme v registru vidět pouze, že sociální služba je určena pro osoby bez přístřeší ve věku od 18 let. Ale až na webových stránkách nebo ve vnitřních pravidlech poskytovatele se dozvíme, že sociální službu nelze poskytnout osobám závislým na návykových látkách nebo osobám nevidomým, jedná se o tzv. negativní vymezení cílové skupiny. V takovém případě jde o chybu na straně poskytovatele, když má v registru uvedenou cílovou skupinu příliš obecně. Pro náležité vymezení cílové skupiny v registru by musel a měl poskytovatel přímo v žádosti o registraci uvést, že cílová skupina je tvořena osobami bez přístřeší ve věku do 18 let, které nejsou závislé na návykových látkách a nejsou nevidomé.

Uvedení tzv. negativního vymezení cílové skupiny na webových stránkách nebo ve vnitřních pravidlech poskytovatele namísto v údajích o okruhu osob, kterým je sociální služba, určena v žádosti o registraci sociální služby je chybou. Poskytovatel v takovém případě uvádí jednu definici cílové skupiny na svých webových stránkách nebo ve svých vnitřních pravidlech a odlišnou definici má uvedenou v registru. I kdyby měl poskytovatel své negativní vymezení cílové skupiny uvedeno ve všech svých propagačních materiálech, tak nikdy nebude moci odepřít poskytnutí sociální služby s odkazem na toto negativní vymezení. Pokud by tak poskytovatel učinil, porušil by zákon o sociálních službách.

Není ovšem úplně vhodné negativní vymezení cílové skupiny uvést pouze v popisu realizace poskytování sociální služby, neboť dle ustanovení § 79 odst. 5 písm. d) body 3 a 4 zákona o sociálních službách jsou *okruh osob, kterým je sociální služba určena a popis realizace poskytování sociální služby* dvěma odlišnými údaji v žádosti o registraci sociální služby. Při pohledu do veřejné části registru si pak zájemce o sociální službu přečte údaje o cílové skupině v jedné podobě a otevřením popisu realizace poskytování sociální služby si je přečte v druhé podobě. Je otázkou, jak to pak působí na zájemce o sociální službu srozumitelně? Asi není moc srozumitelné, proč v jedné části registru je cílová skupina definována způsobem „A“ a v popisu realizace poskytování sociální služby způsobem „A+B“.

Pro zajištění dobré srozumitelnosti informací pro zájemce o sociální službu je nejvhodnější, když tzv. negativní vymezení cílové skupiny poskytovatel uvede ve formuláři Údaje o registrované sociální službě. V tomto formuláři kolonka pro tento účel je. Údaje zde uvedené pak jsou na první pohled zřejmé již při prvním pohledu do registru. Případný zájemce o sociální službu pak nebude muset tápat proč na jednom místě v registru je cílová skupina vymezena jinak než v příloženém dokumentu popis realizace poskytování sociální služby. Vždyť zajištění dostupnosti informací o okruhu osob, jimž jsou poskytovány sociální služby způsobem srozumitelným pro všechny osoby je i první povinností poskytovatelů uvedenou v § 88 zákona o sociálních službách. Nicméně ani naprostá srozumitelnost nic nemění na skutečnosti, že za pomoci negativního vymezení cílové skupiny nemůže být napravena chyba poskytovatele spočívající v nepřesném vymezení cílové skupiny.

Právní význam negativního vymezení cílové skupiny

Zůstává poslední otázka, zda má tzv. negativní vymezení cílové skupiny právní význam? Odpověď na

tuto otázku budeme hledat nejprve v právní teorii, následně v zákoně o sociálních službách a vyhlášce.

Právní teorie rozeznává právo veřejné a právo soukromé. V soukromém právu jsou si osoby navzájem rovné a v zásadě je pouze na nich, jak si svá vzájemná práva a povinnosti upraví. Stát do soukromoprávních vztahů zasahuje co nejméně, a to v souladu se zásadou, že co není zakázáno, je dovoleno. Naopak veřejné právo je projevem státní moci jako takové. Stát výrazně určuje práva a povinnosti jednotlivých osob. Zatímco normy soukromého práva jsou většinou dispozitivní (opravňující), normy veřejného práva jsou převážně kogentní (zavazující).

Poskytování sociálních služeb je upraveno normami veřejného práva, zákonem o sociálních službách a vyhláškou. Poskytování sociálních služeb je možné pouze na základě registrace. Na udělení registrace není právní nárok. Registrace je udělována na základě žádosti poskytovatele a má formu rozhodnutí. Rozhodnutí je vrchnostenským aktem veřejné správy. Zákon o sociálních službách obsahuje řadu povinností poskytovatelů, zejména v § 88, a je v řadě svých ustanovení kogentní (přikazuje určitý způsob jednání), od takových ustanovení se není možné odchýlit. Tento názor zastal i soud, když v rozsudku týkajícím se stanovení výše úhrady uvedl: „*Zákon o sociálních službách je právní normou kogentní povahy, od jeho znění se nelze odchýlit, a maximální výši úhrady je nutno respektovat.*“[\[1\]](#)

V zákoně o sociálních službách nalezneme tato ustanovení týkající se cílové skupiny:

- § 79 odst. 5 písm. d) bod 3,
- § 81 odst. 2 písm. e),
- § 88 písm. a),
- § 91 odst. 3 písm. a).

Ve všech těchto ustanoveních je vždy uvedeno pozitivní vymezení cílové skupiny. K žádosti o registraci je nutné uvést okruh osob, pro které je sociální služba určena. Rozhodnutí o registraci obsahuje okruh osob, kterým bude sociální služba poskytována. Poskytovatel musí zajistit dostupnost informací o okruhu osob, jímž poskytuje sociální službu. Poskytovatel může odmítnout uzavřít smlouvu s osobou, která nespadá do jím vymezeného okruhu osob uvedeného v registru. Je zřejmé, že zákon o sociálních službách obsahuje pouze požadavek na pozitivní vymezení cílové skupiny, tj. komu poskytovatel může a bude poskytovat sociální službu.

Zákon o sociálních službách neobsahuje žádné ustanovení, které by poskytovateli dávalo možnost vymezit cílovou jinak než pozitivně. Negativní vymezení cílové skupiny nemá z pohledu zákona o sociálních službách žádný právní význam. Pokud by poskytovatel odmítl uzavřít smlouvu o poskytování sociální služby s osobou na základě některého z důvodů v tzv. negativním vymezení cílové skupiny, porušil by zákon o sociálních službách.

Chce-li poskytovatel cílovou skupinu vymezit i negativně, musí tak učinit v souladu se zákonem, a tedy v souladu s ustanovením § 91 odst. 3 zákona o sociálních službách. Také soud zastal v minulosti názor, že nelze odmítnout žadatele o sociální službu jen z toho důvodu, že je žadatel osobou závislou na alkoholu, protože takový postup je v rozporu s právě uvedeným § 91 odst. 3 zákona o sociálních službách.[\[2\]](#)

Bohužel, v praxi se takové případy stávají, kdy zájemce o sociální službu v registru zjistí, že spadá do cílové skupiny, ale až při jednání s poskytovatelem je mu sděleno, že do cílové skupiny sice spadá, ale sociální službu mu nelze poskytnout, a to s odkazem právě na důvody uvedené v tzv. negativním vymezení cílové skupiny.

Závěr

Závěrem lze říci, že aby mohl poskytovatel odmítnou uzavřít smlouvu o poskytování sociální služby s osobu žádající o poskytnutí sociální služby z důvodu, že dotyčná osoba nespadá do poskytovatelem vymezené cílové skupiny, musí mít poskytovatel náležitě definovanou cílovou skupinu v registru. Cílová skupina musí být definována pouze pozitivně, tj. komu bude sociální služba poskytována. Negativní vymezení cílové skupiny, typicky uvedeno slovy „sociální službu nemůžeme poskytnout osobám, které...“ nemá oporu v zákoně, je tedy zcela bezvýznamné. Jakmile bude chtít poskytovatel odepřít poskytnutí sociální služby osobě žádající o sociální službu z jiného důvodu, než umožňuje zákon o sociálních službách, dopustí se přestupku.

Bc. Lukáš Polách

e-mail: Polach.L@email.cz

[1] rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 1. 11. 2017, č. j. 10 A 173/2014-83

[2] rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 15. 3. 2016, č. j. 52 A 109/2014-111

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)